

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק שישי – דף מספר 4

בס"ד, כ"ה באדר א' תשע"א.

תשלום לפועל בטל ומימרות רבא

א. רבי חייא ורב

1. לשון הברייתא – השוו בין נוסחאות הברייתא בתוספתא ובתלמודים באשר לתשלום הניתן לפועל שהלך ולא עבד.
2. תוספתא בבא מציעא פ"ז סוף הלכה ג והלכה ד.
3. מונחי הסוגיה במקורות תנאיים:
 - א) משנה בבא מציעא פ"ב מ"ט.
 - ב) משנה בבא מציעא פ"ה מ"ד, ותוספתא בבא מציעא פ"ה הי"א.
 - ג) משנה בכורות פ"ד מ"ו ובפירוש המשנה של הרמב"ם.
4. סוגיות התלמודים:
 - א) עו: "תני תנא קמיה... באכלושי דמחוזא דאי לא עבדי חלשי" (עז).
 - ב) ירושלמי פ"ו ה"א, י" ע"ד, "במה דברים אמורים שלא הלכו... מסרית לכו"ן" (מצורף).
5. להרחבה:
 - א) הערת נוסח בבבלי – ראו את נוסח כ"י פירנצה המצורף.
 - ב) פרשנות המונח "שכרו משלם":
 - 1) תוספתא כפשוטה לבבא מציעא עמ' 248 שו" 20.
 - 2) שמא פרידמן פירוש לפרק השוכר את האומנין עמ' 61 הערה 30.
6. נקודות למחשבה:
 - א) מה בדיוק קרה בסיפור על רב והתנא שלו?
 - ב) היחס בין סוגיות התלמודים.
 - ג) לאור ידיעותיכם על המחייב לשלם בהלכו, עמדו על היסוד המשפטי לדעות השונות בסוגייה – איזה תשלום מסתבר יותר לשיטות השונות?

ב. מימרות רבא

1. יש בגמרא 4 מימרות של רבא. בסיום העיון בהן, נעמוד על העיקרון המנחה את רבא בקביעה מתי פסידא דפועלים ומתי פסידא דבעל הבית.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק שישי – דף מספר 4

בס"ד, כ"ה באדר א' תשע"א.

2. מימרה ראשונה:
- (א) מי סויר? עיינו ברש"י ולעומת זאת ברמב"ם הלכות שכירות פ"ט ה"ד (כבר העיר על ההבדל ביניהם הגר"א בהגהותיו אות ד'). עמדו על סברת כל הסבר.
- (ב) כיצד התמלאה השדה? ראו את חילופי הנוסח בכ"י אסקוריאל ובכ"י המבורג.
- (ג) עיינו ברש"י ד"ה פסידא דפועלים וברמב"ם שכירות פ"ט ה"ד. כיצד הם גרסו?
3. מימרה שניה:
- (א) עיינו בדיון תד"ה ואתא מיטרא על היחס בין מימרה זו ובין קודמתה. האם לקביעת הנוסח במימרה הקודמת יש השלכה לשאלה זו? השוו ברמב"ם בין ה"ד ובין ה"ו.
- (ב) להרחבה - רשב"א ד"ה אמר רבא האי, וברמב"ם הלכות שכירות פ"ט ה"ו.
4. מימרה רביעית:
- (א) עיינו במקבילה בתוספתא פ"ז הל' 4 - 5 (במהדורת ר"ש ליברמן עמ' 98 - 99).
- (ב) רמב"ן ד"ה והא דאמר רבא דקשיא מיניה.
5. סיכום העקרונות העולים מהסוגיה - עיינו בריטב"א ד"ה אמר רבא האי מאן דאגר אגירי וד"ה ואמר רבא האי מאן דאגר אגירי לדולא, עד "והלכתא כרבא".

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק שישי – דף מספר 4

בס"ד, כ"ה באדר א' תשע"א.

ירושלמי בבא מציעא פרק ו הלכה א – מהדורת אקדמיה

במה דברים אמור¹. שלא הלכו החמרים. אבל הלכו ולא מצאו תבואה. פועלין לנכש ומצאו שדהו זלחה. נותן להן שכר הליכה וחזירה. ולא דומה הבא טעון לבא ריקן. עושה מלאכה ליושב ובטל. היושב בצל ליושב בחמה.

ר' חייה רובה אגר חמרין למיתא ליה כיתן. הלכו ומצאוה לחה.

אמי לון רב². פוק והב לון אגרן משלם.

ואמי להון. לא דאנא חייב מיתן לכון אגריכון? אל?א אנא חייב מסרית לכון².

בבלי ב"מ עו: כ"י פירנצה

תני תנא קמיה דרב נותן להן שכרם משלם

אמי ל' חביבי אי (לאו ד)אנא הואי לא הוה יהיב להו אלא כפועל בטל ואת אמרת נותן לו שכרו משלם

והקתני עלה אינו דומה (ל)ה]בא טעון להבא ריקן

לא סיימוה קמיה

ואיכ' דאמי סיומייה סיימוה קמיה והכי קאמי ל' חביבי אי לאו דאנא הואי לא הוה יהיב להו כלל ואת

אמרת נותן לו שכרו משלם כפועל בטל?

בבלי ב"מ עו: כ"י אסקוריאל

כי הא דאמי רבא האי מאן דאוגר אגירא בריפקא ואתא מייא בארעא בפלגא דליליא ומלאי [J]מייא

בבלי ב"מ עו: כ"י המבורג

דאמי רב האי מאן דאגר אגירי לריפקא ואתא מטרא בפלגא דליליא ומלאי ארעא מיא

¹ בכ"י אסקוריאל – אמר ליה לרב

² לפירוש המונח – פירוש ר"ש ליברמן בירושלמי נזיקין עמ' 164 שו' 16-17.